

با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فن‌آوری اطلاعات سلامت مرکز در راستای تحقق عدالت و کرامت انسان‌ها و رعایت چارچوب اخلاق در پژوهش توسط اعضای هیأت علمی، پژوهشگران، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح‌های تحقیقاتی در مورد نگارش و انتشار نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله، طرح تحقیقاتی، کتاب و مقاله که در گروه‌ها و مراکز تحقیقاتی وابسته به مرکز آموزشی تحقیقاتی درمانی قلب و عروق شهید رجایی (که از این پس مرکز نامیده می‌شود) انجام شده است، موارد زیر باید رعایت گردد:

فصل اول: نویسندگی

بر اساس راهنمای کشوری اخلاق در انتشار آثار پژوهشی، معیارهای نویسندگی در نه ماده و دو تبصره ذکر شده است که عمل بر اساس آن لازم الاجراست. معیارهای نویسندگی پیشنهادی توسط ICMJE نیز جهت اطلاع بیشتر در پایین صفحه ذکر شده است¹.

ماده ۱- شخصی نویسنده (یا یکی از نویسندگان) مقاله محسوب می‌شود که هر سه معیار زیر را با هم داشته باشد.

۱- سهم قابل توجهی در حداقل یکی از فعالیت‌های زیر داشته باشد:

الف) ارایه‌ی ایده پژوهشی یا طراحی مطالعه،

ب) جمع‌آوری داده‌ها،

ج) آنالیز و تفسیر داده‌ها.

۲- در نوشتن مقاله به صورت نوشتن پیش‌نویس مقاله و یا مرور نقادانه آن که منجر به اصلاح محتوای علمی مقاله گردد، نقش داشته باشد.

۳- مقاله‌ی نهایی شده را مطالعه و تأیید کرده باشد.

تبصره ۱: در مواردی که فرد یا افرادی سهم قابل توجهی در فرآیند پژوهش یا نگارش مقاله داشته‌اند به نحوی که به نظر می‌رسد شایستگی درج نام به‌عنوان یکی از نویسندگان را داشته باشند، اما تمامی سه معیار فوق در مورد آنها صادق نمی‌باشد، درج نام این فرد یا افراد به‌عنوان نویسنده با درخواست مکتوب نویسنده‌ی مسؤول و در صورت تأیید کمیته‌ی اخلاق دانشگاه یا مؤسسه‌ی محل انجام پژوهش بلامانع است. نویسنده‌ی مسؤول موظف است که از موافقت دیگر نویسندگان دست‌نوشته، با اضافه شدن نام این فرد یا افراد اطمینان حاصل کند.

تبصره ۲: اشخاص حقوقی و تیم‌های پژوهشی نیز مشمول معیارهای این ماده می‌گردند.

ماده ۲- نام تمامی اشخاصی که معیارهای نویسندگی مقاله (منطبق با ماده‌ی یک این راهنما) را دارند باید به عنوان نویسنده در بخش نویسندگان مقاله آورده شود، حتی اگر همکاری خود را با آن مرکز یا تیم پژوهشی قطع کرده باشند.

ماده ۳- افرادی که معیارهای نویسندگی مقاله بر طبق ماده‌ی یک این راهنما را ندارند، نباید به عنوان نویسنده معرفی شوند.

ماده ۴- تمامی نویسندگان باید مسؤولیت محتوای مقاله را در کلیه‌ی زمینه‌های زیر بپذیرند:

۱- صحت مطالب مندرج در مقاله

۲- پایبندی به راهنماهای اخلاقی عمومی و اختصاصی کشور در حفاظت از آزمودنی انسانی یا حیوانات در مطالعه‌ی انجام شده

۳- اظهار تعارض منافع احتمالی خود بصورت مکتوب در هنگام ارسال مقاله.

ماده ۵- در پژوهش‌های بزرگ که توسط یک تیم پژوهشی انجام شده‌اند و نقش نویسندگان در ایجاد مقاله بسیار تخصصی بوده است، سهم و مسؤولیت هر یک از نویسندگان می‌تواند محدود به قسمت تخصصی مربوط به خود وی گردد. در این موارد پژوهشگر یا پژوهشگران اصلی، فردی را که مسؤولیت کلیت مقاله را خواهد داشت، تعیین خواهند کرد.

¹ The ICMJE (International Committee of Medical Journal Editors) recommends that authorship be based on the following 4 criteria:

1. Substantial contributions to the conception or design of the work; or the acquisition, analysis, or interpretation of data for the work;

AND

2. Drafting the work or revising it critically for important intellectual content; AND

3. Final approval of the version to be published; AND

4. Agreement to be accountable for all aspects of the work in ensuring that questions related to the accuracy or integrity of any part of the work are appropriately investigated and resolved.

ماده‌ی ۶- ترتیب نامها در بخش نویسندگان مقاله براساس میزان مشارکت هر یک از افراد و از طریق توافق جمعی آنان مشخص می‌گردد. فردی که بیشترین سهم را در مطالعه و نگارش دست‌نوشته داشته است، نویسنده‌ی اول خواهد بود. تبصره: جایگاه یا سطح علمی نویسندگان مقاله تأثیری در ترتیب نام نویسندگان نخواهد داشت.

ماده‌ی ۷- عدم توافق نویسندگان در مورد ترتیب نامشان در مقاله به درخواست هر یک از ایشان در شورای پژوهشی دپارتمان، مرکز تحقیقات، دانشکده یا مؤسسه‌ی محل اجرای طرح مربوطه مطرح می‌گردد و اتخاذ تصمیم می‌شود.

ماده‌ی ۸- نام کلیه‌ی افرادی که سهمی قابل توجهی در اجرای مطالعه یا نگارش مقاله داشته‌اند اما معیارهای درج نام در بخش نویسندگان مقاله را ندارند، در بخش تقدیر و تشکر با ذکر نوع مشارکت، آورده می‌شود.

ماده‌ی ۹- ذکر انتساب غیرواقعی (صوری) به مؤسسه، مرکز یا دپارتمانی که نقشی در اصل پژوهش مربوطه یا در فعالیت حرفه‌ای فرد نویسنده ندارد، نادرست است.

توضیحات تکمیلی:

توضیح ۱: لازم است قبل از شروع نگارش طرح تحقیقاتی/ مقاله، تعداد و نام همکاران طرح/ نویسندگان و وظیفه هر یک در طرح/ مقاله مشخص شده و به امضای تمامی همکاران/ نویسندگان برسد تا در صورت لزوم در شورای حل اختلاف به آن استناد گردد.

توضیح ۲: انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان نامه / رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام مرکز باشد و استاد راهنما مسؤول مکاتبات مقاله خواهد بود. در مقالاتی که پس از دانش آموختگی به صورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود، نیز باید نام مرکز و مراکز تحقیقاتی مربوطه درج شود.

توضیح ۳: در صورتی که یک طرح تحقیقاتی، خروجی‌های متعدد (مانند مقاله، گزارش به کنگره‌های علمی و ...) داشته باشد، مجری اصلی طرح می‌تواند با رعایت ضوابط مطرح شده در ماده ۲، اسامی نویسندگان یا افراد دارای حق معنوی در آن خروجی را مشخص و تنظیم نماید.

توضیح ۴: انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (مانند آثار هنری) حاصل از نتایج پایان نامه / رساله و طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای مرکز اعم مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده، و دیگر واحدها باید طبق ضوابط و مقررات و با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی مرکز انجام گیرد.

توضیح ۵: ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارایه یافته‌های علمی پژوهشی در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه / رساله و طرح‌های تحقیقاتی مرکز و مراکز تحقیقاتی است، باید با هماهنگی استاد راهنما یا سرپرست طرح از طریق معاونت پژوهشی مرکز انجام گیرد.

توضیح ۶: در صورت باقی ماندن اختلاف فی مابین همکاران یا نویسندگان (بعد از اجرای ماده ۷)، موضوع در کمیته اخلاق مرکز مطرح و تصمیم‌گیری مقتضی به عمل خواهد آمد. در صورت عدم تحویل نتیجه در کمیته مذکور، کمیته ملی اخلاق در پژوهش رافع اختلاف می‌باشد.

فصل دوم: تعارض منافع

ماده‌ی ۱- تعارض منافع عبارت است از وجود هرگونه منفعت مالی و غیر مالی که احتمال دارد نویسنده، داور یا سردبیر را در اظهار صادقانه‌ی نظر خود تحت تأثیر قرار دهد. وجود تعارض منافع به خودی خود ایرادی اخلاقی برای یک دست‌نوشته محسوب نمی‌شود.

ماده‌ی ۲- نویسنده(گان) یک دست‌نوشته باید هرگونه تعارض منافع خود را که از نگاه مخاطبین پوشیده‌است، در متن یا ذیل دست‌نوشته به‌طور شفاف اعلام نمایند.

تبصره: قرارداد میان پژوهشگر(ان) و حامی مالی پژوهش نباید متضمن منع اعلام هر گونه تعارض منافع در دست‌نوشته حاصله باشد.

ماده‌ی ۳- نویسنده(گان) باید منابع تأمین هزینه‌های پژوهش و نگارش مقاله را به‌طور شفاف معرفی نمایند.

ماده‌ی ۴- اعضای هیأت تحریریه یا شورای سردبیری چنان‌چه در تصمیم‌گیری سردبیر در مورد یک دست‌نوشته تأثیرگذار باشند، باید به‌طور شفاف و کامل سردبیر را درباره‌ی هر گونه تعارض منافع در امر مورد نظر مطلع نمایند.

فصل سوم: حریم خصوصی و رازداری

ماده‌ی ۱- اطلاعات مشخص‌کننده‌ی هویت شخصی آزمودنی‌ها، کارکنان محل انجام پژوهش یا هر فرد دیگری غیر از نویسندگان دست‌نوشته و افرادی که از آن‌ها تقدیر و تشکر می‌شود، نباید در متن دست‌نوشته، عکس‌ها، شجره‌نامه‌ها یا هر قسمت دیگری آورده شود، مگر این‌که فرد مورد نظر یا نماینده قانونی او برای نشر آن اطلاعات رضایت آگاهانه‌ی کتبی داده باشد.

تبصره‌ی ۱: در مورد عکس افراد، پوشش باید به‌گونه‌ای باشد که منجر به شناسایی فرد نشود و پوشش چشم‌ها به تنهایی کفایت نمی‌کند، مگر آن که رضایت آگاهانه‌ی کتبی اخذ شده باشد.

تبصره‌ی ۲: در صورتی که انتشار دستنوشته بدون محرمانه ماندن کامل کلیه‌ی اطلاعات هویتی یا اطلاعاتی که می‌تواند منجر به کشف هویت افراد مذکور در ماده‌ی فوق شود امکان‌پذیر نباشد و اخذ رضایت آگاهانه نیز مقدور نباشد، رسیدگی به اصل ادعای عدم دسترسی به افراد مذکور و ضرورت انتشار اطلاعات و تصمیم‌گیری در مورد انتشار آن بر عهده‌ی کمیته‌ی اخلاق منطقه‌ای خواهد بود.

تبصره‌ی ۳: انتشار اطلاعاتی که از پیش و به روش صحیح در دسترس عموم قرار گرفته‌اند، نیاز به اخذ رضایت آگاهانه ندارد.

فصل چهارم: فریبکاری

ماده‌ی ۱- فریبکاری عبارت است از هرگونه زیرپا گذاشتن یا انحراف از اصول اخلاقی پذیرفته شده در نگارش و انتشار آثار علمی - پژوهشی که مثال‌های ذیل را در بر می‌گیرد:

۱- ساختن (جعل) داده‌ها یا نتایجی که مبتنی بر یک پژوهش واقعی نیستند،

۲- دست‌کاری داده‌های حاصل از پژوهش،

۳- سرقت معنوی (استفاده از تمامی یا قسمتی از مطالب یا ایده‌های منتشر شده یا منتشر نشده‌ی فرد یا افراد دیگر بدون ذکر منبع به روش مناسب یا کسب اجازه در موارد ضروری)،

۴- اجتناب از ذکر عوارض نامطلوب در کارآزمایی‌های بالینی.

ماده‌ی ۲- سردبیر می‌تواند وقوع احتمالی فریبکاری را در دستنوشته‌های دریافتی جست‌وجو نماید، اما در صورت آگاهی از احتمال وقوع فریبکاری، موظف است که در مورد آن تحقیق و بررسی نماید. این تحقیق و بررسی می‌تواند به‌صورت درخواست توضیح از نویسنده‌ی مسؤول یا در صورت لزوم، انعکاس مراتب به مؤسسه‌ی متبوع وی و درخواست پیگیری از سوی آن باشد.

تبصره: تا پیش از محرز شدن وقوع فریبکاری نباید اشخاص غیرمرتبط از مطرح شدن احتمال آن یا بررسی‌های در حال انجام مطلع شوند.

ماده‌ی ۳- در صورتی که سردبیر، وقوع فریبکاری را احراز کند، باید بسته به شدت فریبکاری احراز شده، یک یا چند مورد از اقدامات ذیل را انجام دهد:

۱- خودداری از انتشار دستنوشته (در صورتی که هنوز دستنوشته منتشر نشده است).

۲- انتشار اصلاحیه یا تکذیبیه در شماره‌ی آتی نشریه (در صورت انتشار).

۳- اطلاع‌رسانی به مؤسسه‌ی حامی پژوهش، رئیس یا مسؤول محل کار یا تحصیل نویسنده (گان).

۴- اجتناب از پذیرش مقالات آتی نویسنده (گان) برای مدتی معین،

۵- حذف مقالات قبلی نویسنده (گان) از سایت یا بانک اطلاعاتی نشریه.

تبصره: مورد ۵ تنها در صورت وقوع بند اول (مثال ماده یک) قابل انجام خواهد بود.

این دستورالعمل مجموعاً در هفده ماده، شش تبصره و شش توضیح در تاریخ ..... در شورای پژوهشی و هیات ریسه مرکز به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای پژوهشی مرکز لازم الاجرا است.

1. The second national strategic plan of medical ethics in the Islamic Republic of Iran. Ministry of Health and Medical Education. Supreme Council of Medical Ethics. May 2017

2. <http://www.icmje.org/recommendations/browse/roles-and-responsibilities/defining-the-role-of-authors-and-contributors.html#two>

اینجانب ..... هیأت علمی پژوهشگر دانشجو رشته‌ی ..... مقطع ..... دانشکده ..... متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در دستورالعمل حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی مرکز را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان نامه / رساله / طرح‌های تحقیقاتی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد این دستورالعمل به مرکز وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع / چاپ و انتشار در مجامع داخلی و خارجی به نام بنده، یا هر گونه امتیاز دیگر و همچنین تغییر آن به نام مرکز و مرکز تحقیقاتی مربوطه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد مرکز و مرکز تحقیقاتی مربوطه اقدام خواهم نمود.

محل امضاء